

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 3/21
24.1.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Весне Матковић, председника већа, Јасне Беловић и Весне Филиповић, чланова већа, у парници тужилаца мал.АА, мал.ББ и мал.ВВ, које заступа привремени старалац ГГ, по решењу Центра за социјални рад, општине Смедеревска Паланка, против тужених ДД из ... и ЂЂ из ..., чији је заједнички пуномоћник Ненад Илић, адвокат из Смедеревске Паланке, ул.Светог Саве број 28, ради лишења родитељског права, одлучујући о жалби тужених изјављеној против пресуде Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци П2 249/20 од 24.8.2020.године, исправљене решењем П2 249/20 од 13.9.2021. године, по закључењу расправе одржане дана 24.1.2022.године, донео је

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци П2 249/20 од 24.08.2020.године, исправљена решењем П2 249/20 од 13.09.2021.године.

Тужена ДД, рођена ....године, од мајке ... и оца ... **и тужени ЂЂ**, рођен ...године од оца ... и мајке ... потпуно се лишавају родитељског права у односу на децу малолетног АА, рођеног ....године, малолетну ББ, рођену ....године и малолетну ВВ, рођену ...године.

Одбија се захтев тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани, Судска јединица у Смедеревској Паланци П2 249/20 од 20.4.2020.године, исправљеном решењем П2 249/20 од 13.9.2021.године, тужени ДД и ЂЂ, са подацима ближе означеним у ставу другом изреке ове пресуде, потпуно су лишени родитељског права у односу на тужиоце, мал.АА, мал.ББ и мал.ВВ, са подацима ближе означеним у ставу другом изреке ове пресуде.

Против наведене пресуде тужени су благовремено изјавили жалбу из свих законских разлога. Трошкропве другостепеног поступка су тражили и определили.

Апелациони суд је испитао побиијану пресуду у оквиру овлашћења из члана 386 ЗПП, у вези члана 202 Породичног закона и оценио да је сагласно члану 383 став 4 ЗПП нужно заказати расправу пред другостепеним судом, јер је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, а приликом доношења побиијане пресуде је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1 ЗПП.

На одржаној расправи у доказном поступку Апелациони суд у Београду је поново извео доказе који су изведени пред првостепеним судом и након њихове оцене у скаладу са одредбом члана 8 ЗПП, утврдио чињенице битне за пресуђење.

Малолетни АА, рођен ....године, малолетна ББ, рођена ....године и малолетна ВВ, рођена ... године су деца тужених. Рођени су у ванбрачној заједници коју су тужени засновали када је тужена ДД имала 13 година. Пре тога, тужени ЋЋ је већ био у ванбрачној заједници са другом малолетницом, ЕЕ, са којом такође има троје деце. Сви они су скупа са децом живели у једној соби површине 9 м2 у нехигијенским условима, без воде, санитарног чвора и купатила и без основног покућства. Тужени су без завршене основне школе, тужена ДД је незапослена, а тужени ЋЋ се бави сакупљањем секундарних сировина. Неодложном интервенцијом, новембра 2015.године, након породичног насиља које је пријавила тужена ДД, деца су смештена у хранитељску породицу. С обзиром да је још увек била малолетна и тек порођена с трећим дететом и тужена ДД је заједно са децом била у хранитељској породици где је остала до навршене године дана старости тада најмлађег детета, малолетне ВВ. Након тога је наставила заједницу са туженим ЋЋ, добили су још једно дете, сина ЖЖ, рођеног .... године. Деца су смештена у хранитељску породицу јер је утврђено да, како произлази из извештаја Центра за социјални рад општине Смедеревска Паланка, на основу чијег решења је дошло до измештања деце, тужени као родитељи немају адекватан васпитни приступ, да су физички и вербално агресивни, без стрпљења да децу нешто науче и објасне, без подстицаја на усвајање одређених навика у складу са њиховим узрастом, а утврђено је и да тужена нема вештине старања о својој деци јер их није адекватно и довољно хранила, није им обезбедила здравствену заштиту (деца нису вакцинисана), није одржавала хигијену простора, деца су вршла нужду у животном простору и испред њега. Тужени ЋЋ је склон вршењу кривичних дела, више пута је био на издржавању казне затвора где се и актуелно налази.

На основу налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатра др Анђелке Величковић утврђено је да и код једног и код другог родитеља постоји дисфункционални родитељски образац, без очекиваних кохезија и пожељних комуникација, да су због њихових честих међусобних конфликта деца одрасла у атмосфери неприхваћености и одбачености, ускраћене љубави, те да би опстанак у тој породици без одговарајућих идентификационих узора негативно утицао на процес њихове матурације (сазревања). Према мишљењу судског вештака, породични односи су неизвесни, непредвидиви, повремено драматични (тужени ЋЋ је у више наврата претукао ДД), хаотични, заплетени (живели су у заједници са ЋЋ претходном ванбрачном супругом и њиховом децом) и у њиховој заједници не само да нема правилне расподеле одговорности родитељских улога већ туженој ДД недостаје

елементарни практицизам за свакодневни живот, доследност и дисциплина у васпитању деце (у свему им пушта на вољу да не би морала да се ангажује око њих), а тужени ЋЋ не само да занемарује децу него је промискуитетан, склон исхитреном и ситуацији неприлагођеном и асоцијалном понашању. Ниједан од родитеља нема аутентично, дубоко везивање за потомство са којим би комуницирао садржајно и комплетно, заштитнички и васпитно адекватно већ крајње површно и поједностављено, што потпуно компромитује њихову родитељску функцију. Деца су уз њих физички угрожена, хигијенски запуштена (невакцинисана, уринарају у оделу, дефецирају по соби, са опекотинама). Према коначном мишљењу судског вештака ни тужени ЋЋ, а ни тужена ДД не располажу одговарајућим родитељским ресурсима због чега их треба обоје потпуно лишити родитељског права у односу на малолетне тужиоце.

Према синтетизованом извештају Центра за социјални рад општине Смедерево, датом након тимски обављене кућне посете и разговора са туженом ДД (тужени ЋЋ је у затвору) у функционисању породице није дошло до промена у статусима од важности за одлучивање, како у погледу социо-економских прилика у којима родитељи живе (честе промене адресе становања, углавном простор минималне квадратуре, хигијенски запуштен, без воде, санитарног чвора, струје и основног покућства), родитељских компетенција (изостанак основне неге, осигурања безбедности, стимулације, одговарајућег вођства и контроле и стабилности услед недовољне зрелости, недостатка искуства, незнања и неинформисаности, неодговорности и личног искуства, занемарености и злостављања у примарној породици) тако и породичног функционисања (дисфункционалан образац интеракција, понављање насиља, злоупотреба алкохола и ПАС од стране оца, његова промискуитетност, склоност кримигеном понашању, самоповређивању и покушај суицида). Иако свесни да нису у стању да деци приуште одговарајуће услове тужени су упорни у настојању да преузму даљу бригу о њима, са чим у вези је постојала сумња да мотивација није аутентична већ инструменталне природе и у служби остваривања секундарне добити, односно новчане социјалне помоћи, дечјег додатка и сл. Током трајања овог поступка није било наговештаја да ствари иду у бољем правцу, а у међувремену уређеног начина контактирања са малолетном децом тужени се нису стриктно придржавали. У почетку су деца била узнемирана, психосоматски реаговала, а било је ситуација и када су враћена са повредама. Након прекида виђања због пандемије виђање се није наставило. Јула 2019.године тужена ДД се притужбом на рад центра обратила заштитнику грађана који је након достављања фотокопије документације и прибављеног извештаја сугерисао да се измести и најмлађе дете, будући да је процењено да је задовољење потреба малолетног детета компромитовано начином вршења родитељског права. Приликом обављене теренске посете процењено је да услови у којима тренутно борави тужена ДД (почетком јуна 2020.године се бесправно уселила у бараку и са малолетним ЖЖ, братом, снахом и њиховим дететом користи две просторије с купатилом, опремљеним најнужнијим покућством, без струје) нису одговарајући ни за малолетног ЖЖ, па тим пре ни за још троје деце од којих најстарије дете треба да пође у школу. У разговору са стручним тимом Центра за социјални рад тужена ДД је навела да је заједницу са туженим ЋЋ прекинула пре месец и по дана, да не намерава да је настави, да више не прима новчану социјалну помоћ јер није обновила документацију, а да се у погледу издржавања деце може снаћи да заради. Позвала се и на помоћ мајке код које, такође, породични односи нису стабилни, недавно је ДД очух кога је ДД у 13 години пријављивала за сексуално узнемиравање и због кога је била изузета из породице био у

затвору због насиља у породици.

Према мишљењу Центра за социјални рад општине Смедерево тужена ДД се експонирала као недовољно зрела и емотивно нестабилна особа скромних потенцијала, некритична и без потребног увида у материјалну и породичну ситуацију, сопствене могућности и реалне потребе малолетне деце, склона је минимизирању проблема, егоцентрична је и непредузимљива, спремност да преузме бригу о деци испољава само на вербалном нивоу док практично ништа не предузима како би створила услове за то. Конфронтрана је, слаже се да је деци боље на породичном смештају, али не жели да она иду на усвајање. У току трајања судског поступка, у периоду од четири године, тужени ДД и ЋЋ су се више пута мирили и прекидали заједницу, мењали место становања али су свуда услови били изузетно неадекватни за живот. Тужени ЋЋ и даље злоупотребљава алкохол, насилан је према ДД (више пута су му изрицане хитне мере заштите од насиља), актуелно је у затвору, насилан је и према бившој супрузи која се стара о петоро деце, такође и према сродницима. Обоје тужених су манипулативни, недовољно одговорни, без потребних капацитета и подршке ширег породичног система. Како се код тужених суштински ништа није променило у односу на период када су деца измештена и како постојећи капацитети сугеришу да неће бити у могућности да им у перспективи обезбеде повољан контекст за даљи развој, мишљење овог органа старатељства је да је оправдано лишити их родитељског права у потпуности.

Из документације приложене уз тужбу произлази да орган старатељства, Центар за социјални рад општине Смедеревска Паланка, а о томе је исказ у поступку дала у својству сведока и водитељ случаја прати породичну ситуацију тужених, са чим у вези је у више наврата прибављена изјава како тужених тако и мајке тужене која је указивала да тужени не знају да брину о деци, да су заправо угрожена када су са туженима, а да се почев од смештаја деце у хранитељску породицу увиђају позитивне промене у понашању деце која су модел понашања усвојили од хранитеља (послушни су, не бацају храну, играју се са играчкама) и према мишљењу Центра за социјални рад општине Смедерево деца која су и даље на смештају показују напредак, њихов развој је уредан и без већих осцилација.

Одредбом члана 6 Породичног закона прописано је да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета (став 1); да држава има обавезу да предузима све потребне мере за заштиту детета од занемаривања, од физичког, сексуалног и емоционалног злостављања те од сваке врсте експлоатације (став 2).

Одредбом члана 60 истог закона прописано је да дете има право да живи са родитељима и право да се родитељи о њему старају пре свих других (став 1); да право детета да живи са родитељима може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (став 2); да суд може донети одлуку о одвајању детета од родитеља ако постоје разлози да се родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права или у случају насиља у породици (став 3).

Према одредби члана 62 став 1 Породичног закона дете има право на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за свој правилан и потпун развој, а

према одредби члана 68 родитељи имају право и дужност да се старају о детету (став 1); да старање о детету обухвата: чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање, издржавање те управљање и располагање имовином детета (став 2). Одредбом члана 69-74 дефинисан је сваки од облика старања о детету који чине садржину родитељског права па тако да родитељи имају право и дужност да чувају и подижу дете тако што ће се лично старати о његовом животу и здрављу, да не смеју подвргавати дете понижавајућим поступцима и казнама које вређају људско достојанство детета, да су дужни да дете штите од таквих поступака других лица, да не смеју остављати без надзора дете предшколског узраста, да могу привремено поверити дете другом лицу само ако то лице испуњава услове за старатеља (чување и подизање детета), да родитељи имају право и дужност да са дететом развијају однос заснован на љубави, поверењу и узајамном поштовању, те да дете усмеравају ка усвајању и поштовању вредности емоционалног, етичког и националног идентитета своје породице и друштва (васпитавање детета), да имају дужност да обезбеде основно школовање детету и да се о даљем образовању детета старају према својим могућностима (образовање детета), да имају право и дужност да издржавају дете под условима одређеним овим законом.

Одредбом члана 81 став 1 Породичног закона прописано је да родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права. Ставом другим овог члана прописани су случајеви када родитељ злоупотребљава права из садржине родитељског права, а ставом трећим да грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права постоји када родитељ напусти дете, када се уопште не стара о детету са којим живим, ако избегава да издржава дете или да одржава личне односе са дететом са којим не живи, односно ако спречава одржавање личних односа детета и родитеља са којим дете не живи, ако с намером и неоправдано избегава да створи услове за заједнички живот са дететом које се налази у установи социјалне заштите за смештај корисника, ако на други начин грубо занемарује дужности из садржине родитељског права. Ставом четвртим прописано је да судска одлука о потпуном лишењу родитељског права лишавала родитеља свих права и дужности из садржине родитељског права, осим дужности да издржава дете, а одредбом члана 82 да родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права.

Из цитираних законских одредби произлази садржина родитељског права која подразумева право и дужност родитеља да чува и подиже дете тако што ће се он лично старати о његовом животу и здрављу водећи рачуна да детету обезбеди сигурност свакодневног живота али и емоционалну сигурност у коме дете неће бити узнемиравано свађом и насиљем родитеља. На тај начин родитељ развија однос заснован не само на љубави и поверењу, већ и на узајамном поштовању и усмеравању детета ка усвајању и поштовању вредности емоционалног и етичког идентитета своје породице и друштва обезбеђујући детету основно школовање и образовање према својим могућностима.

Када се имају у виду утврђене чињенице са једне, те цитирана законска регулатива, са друге стране несумњиво је да се понашање тужених може оценити као грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права. Одсуство аутентичног,

дубоког везивања за малолетне тужиоце, АА, ББ и ВВ, изостанак међусобне садржајне и комплетне комуникације која подразумева адекватан заштитнички и васпитни однос према њима чини да су родитељске компетенције и функције тужених у потпуности компромитоване, а атмосфера неприхваћености и одбачености те ускраћене љубави уз физичку угроженост, хигијенску запуштеност и занемаривање здравствене заштите негативно утиче на процес њиховог сазревања. То неминовно упућује на закључак да тужени као родитељи нису у стању да деци приуште одговарајуће услове за правилан развој, а надаље и да актуелно не постоји могућност да одговоре основним потребама неопходним у њиховој животној доби, почев од тога да уопште не сагледавају њихове потребе нити се са њима баве активностима које су како од васпитног тако од значаја и за њихов правилан интелектуални развој уз усвајање исправних правила понашања. Све ово посебно имајући у виду да се према досадашњим околностима испоставља да тужени малолетним тужиоцима нису успели да обезбеде ни адекватне стамбене услове са минимално задовољеним условима становања, као и потпуно одсуство хигијене, здравствене заштите и сл.

Код таквог стања ствари, постоје озбиљни разлози који упућују на закључак да тужени не поседују адекватне способности за правилно вршење дужности које чине садржину родитељског права, на који начин су испуњени услови из одредбе члана 81 став 3 тачка 2, 4 и 5 Породичног закона, следствено томе услови за доношење одлуке као у изреци ове пресуде.

Апелациони суд је имао у виду наводе које су тужени изложили у жалби, али је оценио да се њима не доводе у сумњу чињенице на основу којих је изведен закључак о њиховој неподобности да врше родитељско право, тужени чак чине неспорним налаз и мишљење судског вештака неуропсихијатра из којег су, поред осталог, утврђене чињенице битне за оцену основаности постављеног захтева. Услови у којима у хранитељској породици расту и развијају се малолетни тужиоци утврдио је орган старатељства на основу теренских посета, изјава хранитеља и увида у околности одрастања малолетних тужилаца, а чињенице у вези са тим тужени у поступку који је претходно доношењу побијане пресуде, па ни сада у жалби нису оспоравали нити на било који начин доводили у сумњу.

Одлука из изреке ове пресуде није сметња да се, за случај да се услови и околности битне за процену подобности родитеља да врше родитељско право измене, покрене питање враћања родитељског права, каква могућност је прописана одредбом члана 83 Породичног закона. Стога је битно нагласити да донета одлука није у функцији кажњавања родитеља већ заштите најбољег интереса малолетних тужилаца а да је на туженима да обезбеде да се околности на основу којих је донет закључак о потреби да буду лишени родитељског права измене у мери у којој би им родитељско право могло бити враћено, када за то буду испуњени услови.

Недостаци који изреку побијане пресуде у делу који се тичу личних података тужених чине неразумљивом су отклоњени доношењем решења о исправци пресуде, а околност да је побијану пресуду донело судско веће у другачијем саставу од онога које је учествовало на главној расправи била је разлог заказивања расправе пред другостепеним судом, на који начин је тако учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1 ЗПП отклоњена.

Најбољи интерес детета прописан одредбом члана 6 и члана 266 Породичног закона је разлог због кога је жалбени навод којим се указује да је првостепени суд усвојио неблаговремен предлог за враћање у пређашње стање оцењен ирелевантним за доношење одлуке о постављеном тужбеном захтеву.

Како странке нису тражиле трошкове првостепеног поступка то није било потребе да се о њима одлучује.

Како тужени нису успели у поступку по жалби одбијен је, на основу члана 165 став 1 ЗПП, њихов захтев за накнаду трошкова другостепеног поступка.

На основу изнетог, применом одредбе члана 387 став 1 тачка 6 ЗПП, одлучено је као у изреци ове пресуде.

**Председник већа-судија
Весна Матковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић